

I. Člověk v mezních situacích (pokračování)

T 10: „Existence získává jistotu před transcendencí, která není nikdy objektivní, a proto stále zůstává otevřenou otázkou; tak existence uskutečňuje život v odvážné sázce na to, že je transcendence.“ (K. Jaspers, *Von der Wahrheit*, str. 81.)

T 11: „Neboť svobodný jsem pouze tehdy, když v sobě dosahuji nezávislosti na veškerém bytí světa a na mém vlastním pobývání, tj. když stojím proti veškerému pobývání, vědomí a duchu před transcendencí jako před vlastním jsoucнем. Jedině transcendenci se mohu bezezbytku vydat, zatímco každá vydanost světu, při vší nepodmíněnosti nasazení pro svět, zůstává vázána na podmínky, které promlouvají z transcendence...“ (Tamt., str. 110.)

T 12: „Tato... představa nás vede k myšlence situace jakožto *skutečnosti pro subjekt, který je na ni zainteresován jakožto pobývání* (Dasein) a pro nějž znamená omezení či hrací pole; v ní se uplatňují jiné subjekty a jejich zájmy, sociologické mocenské poměry, momentální kombinace či příležitosti. Situace neznámá jenom skutečnost určenou přírodními zákony, ale spíše *skutečnost nadanou smyslem*, která není ani psychická, ani fyzická, nýbrž obojí zároveň jakožto konkrétní skutečnost, která pro mé pobývání znamená výhodu či újmu, šanci nebo mez.“

(K. Jaspers, *Mezní situace*, Praha 2016, str. 7.)

T 13: „Situace existují tím, že se *proměňují*; nastává okamžik, kdy již netrvají. Situace sice musím trpět jako danost, přece však ne naprosto; zůstává v nich možnost proměny také v tom smyslu, že je mohu plánovitě *přivodit*, abych v nich potom jako již daných jednal. Naše účelná opatření mají právě takovýto charakter: technickým, právním či politickým jednáním *tvoříme situace*. Nesměřujeme přímo k cíli, nýbrž navozujeme situace, z nichž tento cíl vzejde ... Protože pobývání je bytím v situacích, nemohu nikdy vystoupit ze situace, aniž bych *vstoupil do nějaké jiné*. Veškeré zvládnutí situace znamená, že si tvořím východiska k proměně situace, nikoli že bych mohl zcela zrušit bytí v situaci.“ (Tamt.)

T 14: „Ujasněme si nyní naši lidskou situaci. V situacích jsme vždy. Situace se proměňují, příležitosti vyvstávají. Propaseme-li je, už se nevrátí. Sám mohu situaci měnit. Existují však situace, které se ve své bytnosti nemění, i když se mění jejich okamžité projevy a jejich uchvacující moc se zahaluje rouškou: musím umřít, musím trpět, musím bojovat, jsem vydán náhodě, nevyhnutelně se zaplétám do viny. Tyto základní situace našeho bytí nazýváme *mezní situace*. Existují tedy situace, z nichž nemůžeme vystoupit, které nemůžeme změnit.“

(K. Jaspers, *Úvod do filosofie*, str. 16.)

T 15: „Stále se ocitám v situacích, nemohu žít bez boje a bez utrpení, nevyhnutelně na sebe беру vinu, musím zemřít – to vše jsou situace, které nazývám mezními. Tyto situace *se nemění*, ale pouze nabývají různých podob. Tyto situace jsou ve vztahu k našemu pobývání definitivní. Mezní situace jsou *nepřehlédnutelné*; v našem pobývání už za nimi nevidíme nic jiného. Jsou jako zeď, na niž narážíme, na niž ztroskotáváme. My sami je nemůžeme změnit, ale pouze přivést k jasnosti, aniž bychom je mohli vysvětlit a odvodit z něčeho jiného. Tyto situace jsou zde s pobýváním samým.“

(K. Jaspers, *Mezní situace*, str. 10.)

T 16: „V pobývání se těmito situacím často vyhýbáme tím, že před nimi zavíráme oči a žijeme, jako by nebyly. Zapomínáme, že musíme umřít, že jsme bytostně vinni a vydáni všanc náhodě. Máme pak co činit jen s konkrétními situacemi, které zvládáme ke svému prospěchu a na něž

ve světě reagujeme plánováním a obchodováním, jsoucne hnáni zájmy pobývání. Na mezní situace tedy reagujeme buď tím, že si je zastíráme, nebo tím, že je skutečně uchopíme v zoufalství a v opětném sebenalezení: stáváme se sami sebou v proměně svého vědomí bytí.“ (K. Jaspers, *Úvod do filosofie*, str. 17.)

T 17: „Mez vyjadřuje toto: existuje něco jiného, ale zároveň: toto jiné není přístupno vědomí v pobývání. Mezní situace už není situací pro vědomí vůbec, protože ji vědomí jakožto vědoucí a účelově jednající bere na vědomí pouze objektivně, nebo se jí jen vyhýbá, ignoruje ji a zapomíná na ni. Vědomí zůstává uvnitř hranic a je neschopno přiblížit se třeba jen tázavě svému počátku. Pobývání jakožto vědomí totiž nechápe rozdíl: buď není mezními situacemi dotčeno, nebo je jako pobývání bez projasnění sraženo do bezútěšného dumání v bezmocnosti. Mezní situace patří k existenci stejně jako situace k vědomí setrvávajícímu v imanenci.“ (K. Jaspers, *Mezní situace*, str. 10.)

T 18: „Jakožto pobývání se můžeme vyhnout mezním situacím jen tím, že před nimi zavíráme oči. Chceme uchovat své pobývání ve světě tím, že je rozšiřujeme. Vztahujeme se ke svému pobývání, aniž bychom se tázali, přičemž si nad ním zjednáваме vládu a libujeme si v něm nebo jím trpíme a podléháme mu. Ale nakonec nám nezbude nic jiného než se poddat. Na mezní situace proto reagujeme smysluplně nikoli plánováním a propočtem za účelem jejich překonání, nýbrž zcela jinou aktivitou, *stáváním se existencí, která je v nás možná*. Stáváme se sami sebou tím, že vstupujeme do mezních situací s otevřenými očima. Věděním jsou tyto situace uchopitelné pouze vnějškově: jediné existencí mohou být pociťovány jako skutečnost. Zakoušet mezní situace a existovat je totéž. V bezmocnosti pobývání se otevírá možnost vzestupu bytí ve mně. Zatímco pobývání je otázka po bytí v mezních situacích cizí, ‚bytí sebou‘ si v nich může uvědomit bytí skrze *skok*: vědomí, které o mezních situacích jinak jen ví, může být naplněno jedinečným, dějinným a nezastupitelným způsobem.“ (Tamt., str. 11.)

